

Opera, mint központi költségvetési szerv státútuma szerint alapfeladatuk kapta az intézményi működést, tehát azt saját dolgozókkal kell megoldania. Fél éven át tartjuk a próbajátékokat, előénekléseket, próbatáncokat: az elérhető 111 legjobb művészt veszünk fel a zenekarba, balettba, énekkarba. A mintegy 200 főre erősödő operazenekar megfelelő beosztással el fogja érni a gyors összcsehszolódást: az elmúlt másfél évben nem kevés új, fiatal muzsikuss beilleszkedés sikerült megoldani.

■ *Még mindig az Erkelnél maradva: a nagyobb, a színpadtechnikát is érintő munkálatokra a nyári szünetben kerül sor. Ősszel rendezik a bázis körül a terepet, úgy*

tudni, hogy más fejlesztési tervekkel is foglalkozik.

– Az Operaház felújításáról évek óta szó van. Amikor ide kerültem 2001-ben, már sokat szidták az NDK gyártmányú színpadgépzetet, és ez ma is így van, csak hogy közben 12 újabb év telt el, és a rég gyártó ország nélküli masinéria lassan 30 esztendeje működik! Ettől még kicseréljük, hisz új színpadtechnikára a kor követelményei miatt is szükség van. Hogy ne kelljen bezárni, 2015-től három nyáron át tervezzük felújítani az Ybl-palotát. Átszervezzük belső tereit, újakat nyitunk a közönség számára. Ezzel összefüggésben szeretnénk a kisebb, szétszórt ingatlanokból kimenni, és egy integrált műhely- és próbacentrumot létesíteni. Két

megfelelő helyet is találtunk, folyik az építési modellezés. Ha a centrum megépül, a mai operaházi asztalosműhely helyén végre természetes fényű zenekari öltözőt alakíthatunk ki. Zongorás próbaszobáink száma is kevés, újakat az Operaház gyomrában, egy kipuolt raktár helyett alakíthatunk ki, mint Zürichben tették. A gyermekkarnak sincs normális terme: olyan ez, mint egy végtelen dominó, ha a műhelyek kikerülnek innen, a művészi munkára több használható tér marad. A két projekt együtt nem lesz kis feladat, de meggyőződésem, hogy a következő öt évbe ennek is bele kell férnie, elvégre nem kényelmes hátradőlésre készültünk: az elődök luxusa nekünk nem megengedett.

(Albert Mária)

„Egyetlen próbával nem lehet csodát tenni”

Berkes Kálmán elégedett az eddigi négy évével, s várja a folytatást

Győrben az utcán is sokan megállítják Berkes Kálmánt, hogy gratuláljanak a Filharmonikusok sikeres koncertjeihez, rangos vendégeihez. Az együttes művészeti vezetője úgy véli, mindez a kemény, kitaró csapatmunkának köszönhető, a kiemelkedő teljesítményben az összes zenekari tagnak, valamint a titkárnőtől a portásig, minden dolgozójuknak szerepe van. A karmester-klarinetművésznek 2014-ig szól a megbízatása, ez idő alatt még jobbra kívánja tenni az együttest, még több örömet akar szerezni a közönségnek, s reméli, a nemzetközi zenei életben is megismerik a Győri Filharmonikusokat. Bízunk az ezt követő folytatásban is.

■ *Korábban 2012-ig szólt a szerződése. Miért csak 2014-ig hosszabbítottak?*

– Azért, mert a zenekari igazgatónk, Fűke Géza is addig tölti be pozícióját, s így tartottuk tisztességesnek. Ha netán új vezetés áll az együttes élére, legyen lehetőség arra, hogy minden posztra új ember pályázzon. Jelen pillanatban azonban nem nagyon tudom elképzelni, hogy ne legyen folytatás.

■ *Négy esztendeje áll az együttes élén. Hogyan értékeli az elmúlt időszakot a zenekar- és a repertoárfejlesztés, a közönség-növelés terén?*

– A Győri Filharmonikus Zenekar komoly múlttal rendelkezik, több mint négy évtizede működik professzionális együttesként. Sándor János volt az első vezető karmester, aki ezt a státuszt elérte. Ő az együttesel elkötelezetten játszott kortárs zenét, és nem

győzőm hangsúlyozni, ez mennyire lényeges. A mai, modern műveket mi is repertoáron tartjuk, fontos mind az együttes, mind a közönség szempontjából. Az elmúlt négy esztendő nagy eredményének tartom, hogy sokkal nagyobb lett a közönségbázisunk. A koncertek nagy része nem csupán teltházas, hanem pótstående az. Sikerült meghódítani a győri publikumot. Sok időt töltök a városban, és bármerre járok, megszólítanak az utcán, sokan gratulálnak az együtteshez és ahhoz, hogy olyan sztárokat hívunk meg, akik korábban nem szerepeltek Győrött. Eddig három zenekari bérletsorozatot indítottunk, ez a szám erre az évadra már négyre növekedett, emellett kamarazenei esteket is rendezünk. Szó van arról is, hogy más, környező városokban szintén bérletsorozatokat indítunk. Az első számú feladatunk, hogy Nyugat-Magyarország kö-

zönségét szolgáljuk, de sokszor vendégszerelünk Budapesten is, legutóbb a Műpában koncerteztünk sikerrel.

■ *Hogy állnak a külföldi meghívásokkal?*

– Egyre több felkérést kapunk a környező országokba, Ausztriába, Szlovákiába és Németországba, Ennio Morriconeval pedig a világ sok táján turnézott a zenekar. Most már nagyon távoli vidékekről is érkeznek meghívások, ezekről azonban csak akkor szeretnék beszélni, ha biztossá válnak. Ha a jelenlegi menedzsment továbbra is bizalmat kap, céljaink között szerepel a markánsabb nemzetközi jelenlét is. Talán erre a bérletek minősége is predesztinálja a Győri Filharmonikusokat, hiszen az elmúlt évek során olyan muzsikussal játszhattunk, mint például Schiff András, Ránki Dezső, Kocsis Zoltán, Jandó Jenő, Perényi Miklós, Baráti Kristóf, Lendvai József, Várdai István, Velencei Tamás, Kiss József, Gilbert Varga, Kobayashi Ken-Ichiro, Kocsis Zoltán, Kovács János, Hamar Zsolt, Kesselyák Gergely és Héja Domonkos. De említhetem még az énekesek közül Rost Andréát, Miklósa Erikát, Wiedemann Bernadettet, Sümegi Esztert, Vizin Viktóriát, Perencz Bélát vagy Fekete Attilát is. Ez a névsor szerintem önmagáért beszél.

■ *Abony az is, hogy szívesen térnek vissza, hiszen többen rendszeresen muzsi-*

kálnak az együttessel. Gilbert Varga pedig jobbnak tartotta a győrieket, mint a philadelphiai zenekart...

– Kobayashi, Kovács János egyaránt nagyon dicsérte az együttést, Kocsis Zoltán pedig azt mondta, 300-400%-os fejlődést figyelt meg a győrieknél. Ezek tényleg olyan visszajelzések, amelyek örömet okoznak. A zenekarral olyasfajta zenei kontaktust sikerült kialakítani az utóbbi években, ami most már tényleg nagyon gyümölcsöző. A hangzás rengeteget változott, akárcsak a ritmika biztonsága, a hibaszázalék pedig minimálisra csökkent. Az együttesben sok kiváló szólamvezető van a fúvósok és a vonósok között is. A vonóhangzás minősége szintén rengeteget javult. Minderre büszke vagyok, és természetesen továbbra is minden hangversenyt meghallgatok.

■ Mi az, amit még fejleszteni kell?

– Az eredmények mellett folyton találok olyan részleteket, amin javítani lehet és kell is. Ez a műsorösszeállításra ugyancsak vonatkozik. Sok kortárs zenét játszunk, ami bővíti a repertoárt és fejleszti a zenekart, de ennek is növelhetjük az arányát. A kamarabérletet szintén lényegesnek tartom, hiszen ebben a sorozatban az együttes tagjai szólístaszerephez jutnak. Mindez segít a magasabb művészi színvonal elérésében, az együttes fejlődésében. Fontos, hogy jó hangulatú, stresszmentes, de intenzív műhelymunka folyik Győrött. A vendégekkel pedig a zenekar számára öröm és élmény együttműködni, ráadásul az együttes-építésben is segítenek.

■ Ezek szerint még mindig tartanak a „mézesbetek”? Sehol semmi probléma?

– Azért akadnak. Úgy gondolom, nem is ildomos az egész kulturális területen megfigyelhető, rossz anyagi helyzet miatt panaszkodni, hiszen mindenki megtesz minden tőle telhetőt, hogy ezen változtasson. Nem akarunk sírni, bár kevesebb pénz kaptunk, mint előzőleg, ezt azonban megpróbáljuk máshonnan pótolni. Nálunk például a zenekarban pluszjuttatást is kapnak a muzsikuskok, és ez a mai gazdasági helyzetben kevés együttesnél tapasztalható.

■ Hogyan tudják a szűkös költségvetésből kigazdálkodni a sztárok fellépti díját?

– Jó kérdés... Szerencsére vannak szponzoraink, Győr városában sikk lett a koncertjárárs, s akik látogatják a hangversenyeinket, besegítenek a neves művészek meghívásába. De az említett nagy sztárok mindegyikével igyekszünk a saját büdzsénk szerint megalkudni, hiszen nincs annyi pénzünk, mint a pesti zenekaroknak. Az, hogy az együttes sikeresen működik, s telt házas koncerteket ad, a ze-

nészeink, valamint az intézmény minden dolgozójának az érdeme, a portástól a titkárnőig. Mindenki részt vesz a csapatmunkában. Úgy vélem, nem vagyunk rossz úton, de én még sokkal jobbat szeretnék elérni, hiszen nincs felső határ. Még jobb lehet a zenekar, és még több örömet szerezhetünk a közönségnek.

■ Közben pedig változik az együttes, hiszen lesz kürt- és oboa-próbajáték is Győrött.

– A kürtszólómat szeretnénk megerősíteni, nagyon jó szólólistára várok, az új oboás pedig egy kismamát helyettesít majd. Klarinétost is keresünk, néhány más szólamban szintén lesznek próbajátékok. Ez azonban nem jelent kirúgási hullámot, ilyen nálunk nem is volt, nem is lesz. Próbálunk fiatalítani, de a nyugdíjazások szerint, s nem rúgunk ki senkit a tagcsere miatt.

■ Kezdi az együttesben a „Berkeshangot” elsajátítani? Azt a hangzást, amit elképzelt, amikor a zenekar élére állt?

– Minden együttesnek van egy saját, magától hozott hangja. Ha egy karmester egyéniség, akkor van saját hangzásigénye is, és próbálja együttesét e felé formálni. A győri zenekarnál sikerült egyfajta vonóhangzást kialakítani, ami – bárki dirigál is –, mindig megszólal.

■ Mit tanult Ön a közös, győri munkából?

– Rengeteget. Minden zenekarnak azt próbálom továbbadni, amit a Zeneakadémián zseniális tanáraitól, Kurtág Györgytől, Simon Alberttól, Mihály Andrásától, Kovács Bélától, Pongrácz Pétertől tanultam. Minden együttesnél ugyanaz a tapasztalatom. A legfontosabb az artikuláció, a jó ritmuskészség, a tempótartás készsége, valamint az egymásra való koncentráció. Ahogy az is lényeges, hogy hogyan indítok, kezelek egy hangot. Azt kell mondjam, minden próbán tanulok valamit Győrben. Arról, hogy van, amit lassan kell beállítani, s van, amit sokszor kell gyakorolni. Lehet, hogy néhány zenész számára ez idegesítő. Viszont ha valami egyszer jó a próbán, attól még nem lesz automatikusan jó a koncerten is. Ha ötször, tízszer jó egymásután, akkor már nagyobb a valószínűsége. Ma is annak a híve vagyok, hogy igenis gyakorolni kell. Az igazi eredmény titka a vér-verejtékes munka. Minél jobban be van biztosítva egy produkció, annál jobb lesz, annál több belső, zenei történetre ad lehetőséget. Nagyon sok belső dinamikára van szükség, nem jó, ha egy zenekarnak csupán egyfajta fortéja van. Úgy vélem, a régi nagy karmesterektől is sokat lehet tanulni. 61 éves leszek ebben az évben, de még mindig szeretnék tanulni.

■ Bruno Walter azt mondta, a karmesterség életünk második felének a mestersege...

– Nagyon egyetértek ezzel, persze ettől függetlenül Győrbe várom a fiatal karmestereket is. De való igaz, magamnál is azt érzem, hogy lassan huszonnyolc esztendeje dirigálok, a vezénylés most sokkal jobban megy, mint amikor elkezdtem.

■ Hogyan vélekedik arról, hogy miközben számos poszton magyar muzsikuskok ülnek a világ vezető zenekaraiban, a hegedűs iskola mintba nem lenne olyan erős, mint korábban? Itthon sem könnyű ugyanis koncertmesterre találni...

– Ez valóban mai, égető gond. Miközben olyan kiváló, világszínvonalú szólólistáink akadnak, mint Baráti Kristóf, Lendvay József, Kelemen Barna, Banda Ádám. Jó zenekari hegedűsből, koncertmesterből hiány van. Mi vendégekkel is dolgozunk a saját muzsikuskaink mellett, s próbálgatjuk a fiatalokat.

■ Mi lett azzal a koncepciójával, hogy külföldi koncertmestereket hív meg vendégnek?

– Ez jelenleg is működik. Volt nálunk bolgár származású, Németországban játszó hegedűs, s Koppándi Jenőt is vendégül láttuk. Szeretnék még másokat is elhívni, hogy segítségükkel a saját muzsikuskaink is fejlődjenek. Ezért hívok egyébként jó karmestereket is, így a zenekar és én magam is tanulok. De valóban nem könnyű jó koncertmestert találni.

■ A Zeneakadémián sincs igazán zenekari zenész-képzés...

– A Zeneakadémia nagy híve vagyok, s nem a tanárokat hibáztatom, az azonban tény, hogy zenekari képzés, mint olyan, nem igazán létezik. Pedig erre nagy szükség volna.

■ Milyen tervei vannak a Győri Filharmonikusokkal a következő időszakban?

– Dolgozni kell, egyetlen próbával nem lehet csodát tenni. Én magam is sokat gyakorolom az akár kétszázszor eljátszott darabot. Mélyre kell ásni a zenében, és ez rengeteg munkával jár. S minél többet tanul az ember, annál inkább rájön, hogy még mennyi mindent kellene elsajátítania... Ha pedig úgy érzem, nincs fejlődési perspektívám, akkor abban a pillanatban le fogok mondani. Ennyi fellépéssel a hátam mögött is úgy vélem, hogy egyetlen koncertre sem tudom azt mondani, tökéletes volt. A zeneszerző zenik alkotásait nem lehet elég jól előadni. Meg lehet közelíteni, de néhány részletet mindig lehet még szebbé varázsolni. Szeretném, ha a győri együttes is ezzel a mentalitással muzsikálna.

R. Zs.